

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 777511/3

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב נחום שמואל גורטלר, הרב יצחק אלמליח, הרב מימון נהרי

המערערת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד שי זילברברג ועו"ד אסנת פרינץ)

נגד

המשיב: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד דוד שהרבני ועו"ד מיכל שהרבני בר און)

הנדון: הזדקקות לתביעה שנזנחה ושבבסיסה הסכם שלא אושר ושקויים חלקית ובאיחור

פסק דין

לפנינו ערעור האישה (להלן המערערת) באמצעות ב"כ עו"ד שי זילברברג ועו"ד אסנת פרינץ על החלטת בית הדין האזורי מיום כ"ו בטבת תשע"ו (7.1.2016) שדחה את תביעתה לחיוב האיש במזונות עבר.

האיש (להלן המשיב) מיוצג על ידי עו"ד דוד שהרבני ועו"ד מיכל שהרבני.

להלן מהחלטת בית הדין נשואת הערעור:

"לאחר שמיעת טענות ב"כ הצדדים, שמכוחם המשיך בית הדין לצלול במעמקי מסמכי התיק, נמצא כדלהלן:

בסיס בקשת האישה שבית הדין ידון בנושא מזונות העבר הוא החלטת בית הדין האזורי – ירושלים ביושבו כהרכב מיוחד לענייני עגונות מתאריך כ' באייר תשנ"ט (6.5.1999) לפיה:

'(ד) מוסכם על הצדדים שבית הדין ידון בנושא הרכוש, מזונות העבר והעתיד ובכל הטענות הממוניות של הצדדים ויפסוק על פי הדין'.

יש לציין כי בתאריך כ"ה באלול תשנ"ט (6.9.1999) התקיים דיון בפני בית הדין בירושלים, ובמעמד זה טען ב"כ האישה.

וזו לשון [הפרוטוקול]:

'הופיעו הצדדים וב"כ האישה.

ב"כ האישה: יש לנו הודעה למסור לבית הדין. האישה, אחרי שחשבה – היא חוזרת מהסכמתה לדון בכל התביעות מהתחלה, היא רוצה כמו שבית המשפט פסק. ארבע-עשרה שנה האישה סבלה מההתעללות, היא רוצה את הגט אבל לא בתנאים האלו.

לשאלת בית הדין: זה בסדר שהיא לא מוכנה לקבל את הגט.

בית הדין: אנחנו סוגרים את התיק'.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בעקבות הודעת האישה כי היא מבטלת את הסכמתה לדון בפני בית הדין כאמור לעיל, והבעל לעומתה ביקש מבית הדין להמשיך ולדון בתביעה הרכושית שלו בהתאם להסכמת הצדדים, הודיע בית הדין, וזו לשונו:

'בית הדין: לאחר שהאישה חזרה בה מההסכם סוגרים את התיק.'

בעקבות הדיון הנ"ל נתן בית הדין החלטתו בתאריך כ"ה באלול תשנ"ט (6.9.1999) וזו לשונה:

'היות והגענו להסדר והאישה וב"כ הסכימו על ההסדר ועכשיו חזרה לפנינו מההסדר, על כן אין האישה נחשבת לעגונה ומאחר וביכולתה לקבל גטה בהתאם להסדר שהיא וב"כ הסכימו עליו על כן מחזירים את התיקים לבית המשפט [...]

הדברים קיבלו משנה תוקף בהחלטת בית הדין הגדול מיום ג' בסיוון תש"ס (6.2.2000) וזו לשונה:

'הערעור בתיק זה, נסב על החלטת בית הדין המיוחד לעגונות, מיום כ"ה באלול תשנ"ט, שבה נאמר:

"הואיל והגענו להסדר, והאישה וב"כ הסכימו על ההסדר, ועכשיו חזרה לפנינו מההסדר, על כן אין האישה נחשבת לעגונה, מאחר וביכולתה לקבל גטה בהתאם להסדר שהיא וב"כ הסכימו עליו. על כן, מחזירים את התיקים לבית המשפט [...]"

משמעותה של החלטה זו – שאינה מנוסחת כראוי – היא כי בית הדין לעגונות אינו רואה את המערערת כעגונה, מבחינת הטיפול המיוחד שיש בבית הדין לתיקי עגינות.

אוסף ואומר: המושג "עגונות" בימינו, חרג בהרבה מן המשמעות ההלכתית המקובלת. בהלכה, "עגונה" היא אישה שבעלה נעלם ואין ידוע מה עלה בגורלו. בשפת העם "עגונה" היא שם נרדף ל"מסורבת גט". בעוד שכלפי "עגונות קלסיות", יש לפעול בכל הדרכים האפשריות והלא אפשריות, על מנת להתירן – הרי "מסורבות גט" הן בדרך כלל עניין לוויכוח כספי בין הצדדים. כאשר מדובר ב"מסורבות גט" על רקע כספי, ינהל בית הדין משא ומתן בין הצדדים כדי להביאם להסכמה, ורק אם לא יעלה בידו, אזי ייתן פסק דין.

ההסכמה שהייתה בין הצדדים בנידוננו נעשתה בקניין, אולם האישה חזרה בה. בנסיבות כאלו רשאי בית הדין לעגונות לראות את האישה לא כ"מסורבת גט" אלא כ"מסורבת כסף". ובכך חדל בית הדין לטפל בנושא במסגרת הטיפול המיוחד בעגונות, והתיק חוזר לבית הדין הרגיל שדן בעניינם.

למרות ההבנה הרבה שיש לנו למצוקתה של האישה, קשה לקבל "חזרה מהסכם" שנעשה בפני בית הדין בקבלת קניין, ועל כן אין מקום לערעור.

[...] אציין כי למרות האמור לעיל, אינני מסנגר על הבעל שחויב בגט כדין, והיה מקום לאכוף עליו את החיוב, בכל דרכי האכיפה. אולם, אינני יכול להגן על "חזרה מהסכם", שנעשה בבית הדין.

וכן בהחלטת בית הדין הגדול מיום כ"ו טבת תשס"א (21.1.2001) וזו לשונה:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

"הנני לאשר בזה שביום ב' בתמוז תש"ס סודר גט פיטורין ונמסר לאישה כדת משה וישראל.

בתיק בית הדין הגדול אין שום הסכם גירושין שקיבל תוקף פסק דין.

ניתן ביום כ"ו טבת תשס"א (21.1.2001).

(-) זלמן נ' גולדברג – דיין"

בהתאם לאמור לעיל, נמצא כי הבסיס להגשת התביעה היום בפני בית הדין שהוא, כאמור, החלטת בית הדין מתאריך כ' באייר תשנ"ט (6.5.1999) בעצם התבטל על ידי האישה עצמה כאמור לעיל במעמד הדיון מתאריך כ"ה באלול תשנ"ט (6.9.1999) ובהחלטת בית הדין שניתנה בעקבות הודעת האישה. [ההדגשה אינה במקור]

לפיכך דוחה בית הדין את בקשת האישה לדון בבקשתה לחיוב מזונות עבר על סמך החלטת בית הדין מכ' אייר תשנ"ט (6.5.1999).

עד כאן ההחלטה נשואת הערעור.

תקציר עובדתי

- א. בשנת תשכ"ח נישאו הצדדים זה לזה כדת משה וישראל ולהם שלושה ילדים בגירים.
- ב. בתאריך ב' בתמוז תש"ס (5.7.2000) התגרשו הצדדים לאחר הליכים דיוניים ממושכים שהחלו עוד בשנת תשמ"ו, הן בבית הדין והן בבית המשפט.
- ג. בית הדין הוציא כמה החלטות לחיוב המשיב בגירושין שלא בוצעו עד לשנת 2000.
- ד. בתאריך כ"ה באייר תשמ"ט (30.5.1989) פתחה המערערת בבית המשפט תיק תביעה למזונות הבת הקטינה (כיום בגירה) ונפסקו לה מזונות.
- ה. בטרם סודר הגט הצדדים הגיעו להסכמה לפיה תביעת המזונות תידון בבית הדין שאושרה על ידי בית הדין (החלטה מיום כ' אייר תשנ"ט, 6.5.1999).
- ו. בהחלטה נוספת של בית הדין מהתאריך הנ"ל נתבקשה המערערת לסגור את התיקים שנפתחו נגד המשיב בהוצאה לפועל בגין פסיקת מזונות הבת.
- ז. בתאריך כ"ה באלול תשנ"ט (6.9.1999) הופיעה המערערת וב"כ בפני בית הדין לעגונות והצהירה כי היא חוזרת בה מהסכמתה הנ"ל.
- ח. לאור חזרה זו קבע בית הדין בהחלטתו מהתאריך הנ"ל לסגור את התיק והחזיר את התיק להמשך הטיפול בבית המשפט.
- ט. המערערת הגישה ערעור על החלטה זו ובית הדין הגדול דחה את ערעורה.
- י. בתאריך ו' במרחשוון תשס"ב (23.10.2001) הגישה המערערת בשם הקטינה (בעודה בגיל שבע-עשרה) בבית המשפט תביעת מזונות העתיד, ובית המשפט פסק מזונות עד הגיעה לגיל שמונה עשרה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

יא. בתאריך י"ג בסיוון תשע"ד (11.6.2014) פתח המשיב בבית הדין תיק תביעה לחלוקת רכוש בדרישה לקבל מחצית מזכויות המערערת בפנסיה בהתאם לחוק יחסי ממון.

יב. בית הדין דחה תביעה זו בהיעדר סמכות לדון בה.

יג. בתאריך י"ח במרחשוון תשע"ד (11.11.2014) – כחמישה חדשים לאחר מכן – פתחה המערערת בבית הדין את תביעתה להשבת דמי מזונות.

יד. המשיב הגיש בקשה לדחיית התביעה בהיעדר סמכות ומכוח טענת התיישנות – טענה שנדחתה על ידי בית הדין בהחלטתו מיום כ"ב במרחשוון תשע"ו (4.11.2015).

טו. עקב החלטה זו התקיים דיון לגופה של התביעה ובית הדין הוציא את החלטתו נשואת הערעור שבה דחה את תביעת המערערת להשבת מזונות.

טז. התקיים דיון בבית הדין דנן בערעור, הצדדים נתבקשו להמציא השלמת טיעונים שהומצאו לבית הדין על ידם.

עד כאן תקציר העובדות.

להלן טיעוני המערערת המרכזיים

א. הצדדים חתמו על הסכם גירושין שאושר על ידי בית הדין ובו הוסכם כי נושא המזונות יידון בבית הדין. לדבריה, אי אפשר לבטל הסכם ללא החלטה מפורשת. מציינת לפסקי דין.

ב. אין בחזרת המערערת מהסכמה זו כדי לבטל את ההסכם שאליו הגיעו ושנעשה בו קניין. מצרפת החלטות בית הדין הגדול שמהן רואים שלא ביטל את ההסכם למרות הערעור.

ג. אין מחילה על מועילה למזונות ילדים. מציינת לפסקי דין.

ד. אין מחילה למזונות מעוכבת שנפסקים מדין קנס גם כאשר יש מעשי ידיים של אישה. מציינת לפסקי דין.

ה. אין לראות בתביעת מזונות של הבת בבית משפט הוכחה לכך שהמערערת לא הסכימה עם הסכמתם לדון בבית הדין בנושא המזונות מאחר שמדובר בתביעה עצמאית של הבת. מציינת לפסקי בג"ץ.

ו. אין לראות בפנייתה להוצאה לפועל בבקשה לקבל את פסיקת המזונות כחזרה מהסכמתה לתת לבית הדין את הסמכות לדון בתביעת המזונות. זאת משום שהמערערת הייתה עגונה אחר שנים רבות וחששה מכך שהמשיב לא ייתן לה גט ולכן רצתה להבטיח את עצמה, אולם לאחר כמה חודשים אכן סגרה את התיקים בהוצאה לפועל ולאחר מכן סודר הגט. לדבריה, רשם ההוצאה לפועל לא קיבל את בקשתה לקבל פסיקת מזונות כיוון שלא הצליחה להוכיח כי חזרה בה מההסכם ומשכך יש לראות את ההסכם עומד בעינו.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לסיכום

מבקשת פסיקת מזונות עבר של הבת מיום תביעת הגירושין ועד ליום פסיקת בית משפט במזונותיה. מבקשת פסיקת מזונות מעוכבת מיום תביעת הגירושין ועד ליום סידור הגט בגין סירובו של המשיב למתן הגט.

להלן טיעוני/תגובת המשיב המרכזיים

א. מעולם לא נחתם הסכם בין הצדדים וכל מה שנעשה נעשה במסגרת החלטת בית הדין שבה צוינה הסכמת הצדדים וללא שניתן לה תוקף של פסק דין.

ב. אין כאן הסכם בתוקף פסק דין אלא הסכמה בלבד. לטענתו, חזרתה של המערערת מההסכמה, כפי שנכתב בהחלטות בית הדין קמא ובבית הדין הגדול, היא הוכחה שההסכמה התבטלה בגינה.

ג. המערערת פנתה לבית משפט כמה חודשים לאחר הגירושין בתביעת מזונות הבת ולמרות מחאותיו – שהנושא בסמכות בית הדין – פסק בית המשפט מזונות. לטענתו, יש מכאן הוכחה לכך שהמערערת לא הרגישה עצמה כבולה להסכמות שהסכימו בפני בית הדין.

ד. המערערת הגישה בקשה להוצאה לפועל שלא לסגור את התיקים שפתחה נגדו וציינה להחלטת בית הדין שההסכמה של הצדדים בוטלה בגין אי-הסכמתה. בקשה זו נעשתה לאחר שהמשיב הגיש בקשה להוצאה לפועל לסגור את התיקים בהתאם להחלטת בית הדין. לטענתו, יש לראות בבקשת המערערת להתנגד לבקשה מכוח החלטת בית הדין ראייה שהמערערת ביטלה את ההסכמה של הצדדים בבית הדין.

ה. המערערת לא פנתה לבית הדין במשך חמש-עשרה שנים וזו ראייה למחילה ולהשלמה עם החלטות בית הדין שההסכמות שאליהן הגיעו הצדדים בוטלו.

לסיכום

מבקש לדחות את הערעור.

דיון והכרעה

לאחר שבית הדין שמע את הצדדים ובאי כוחם ועיין בחומר הרב שבתיקים הכולל פרוטוקולים והחלטות של בית הדין קמא ופרוטוקולים והחלטות של בית הדין הגדול ושל בית המשפט, עמדת בית הדין היא שיש לדחות את טיעוני הערעור, ברם יש לקבל את הערעור גופו ולהורות על קיום דיון בבית הדין בתביעת המערערת למזונות עבר.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

נימוקים

דחיית נימוקי המערערת

ההסכם שעליו מתבססת המערערת לא אושר

א. מהעיון בחומר שבתיקים עולה כי אין הסכם גירושין חתום על ידי הצדדים שאושר וקיבל תוקף של פסק דין. כל מה שיש הוא החלטת בית הדין שניתנה לאחר דיון ארוך שבו עשה בית הדין מאמץ גדול לקרב בין עמדות הצדדים ולהביאם לסידור גט. לעניין זה ראה החלטת בית הדין קמא מיום כ"ה באלול תשנ"ט (6.9.1999) שבה נאמר "היות והגענו להסדר והאישה וב"כ הסכימו על ההסדר ועכשיו חזרה לפנינו מההסדר" – כלומר, בית הדין הגדיר זאת כ"הסדר" בלבד ולא "הסכם". משכך, כל הראיות והאסמכתאות שהביאה המערערת מפסקי דין שבהם נקבע כי אין בית הדין מבטל הסכמים או שכל עוד לא ניתנה החלטה מפורשת לביטול הסכם אזי ההסכם בתוקפו – אינן שייכות למקרה דנן.

התנערות המערערת מההסכם ואי־קיומו המידי – מחילה על הזכות לתביעה מכוחו

ב. עוד עולה מהעיון בחומר שבתיקים כי המערערת אכן פעלה לביטול הסכמת הצדדים שניתנה מאחר שלטענתה לא הסכימה כלל למתווה שקבע בית הדין. המעיין בכתב הערעור של המערערת לבית הדין הגדול (מיום כ"ז תשרי תש"ס – 7.10.1999 עמוד 3 בסעיפים 2–3) יראה נכוחה שהמערערת טוענת שטעה בית הדין בקבעו שהיא חזרה בה מההסדר לסגירת התיקים בהוצאה לפועל. לטענתה (שם): "האישה למעשה לא הסכימה לסגור את התיקים, ואף הביעה את אי הסכמתה לכך בפני ב"כ הבעל עוה"ד שהרבני". עוד טענה שם בסעיף 3: "הלחץ שהפעיל בית הדין לעגונות על האישה לסגור תיקים בבית משפט הוא בניגוד לחוק, בניגוד לכלל ההחלטות שהיו בתיק מבתי הדין והם בניגוד לכל אמת מוסר וצדק, בחינת למה יהא חוטא נשכר" (לעניין זה ראה בקשתה לסגירת התיקים בהוצאה לפועל מיום ג' באייר תש"ס, 8.5.2000).

נמצא אפוא שהמערערת התנערה מכך שהסכימה להסדר של בית הדין לסגירת התיקים בהוצאה לפועל, ועל כך הגישה את הערעור שכאמור נדחה על ידי בית הדין הגדול. לא יעזרו כל הפלפולים של המערערת וב"כ, נגד הודאת בעל דין, שמעולם לא הסכימה להסדר שקבע בית הדין.

בנסיבות הללו לא נראה לנו ההסבר שהמערערת פעלה בניגוד להחלטות בית הדין בגלל חששה שהמשיב יותירה עגונה. בית הדין הגדול הפיג חשש זה בקביעה שההסכם יבוצע כלשונו ואם המשיב לא ייתן גט אזי יבטל בית הדין את ההסכם למפרע עקב הטעיה ותרמית.

על המערערת היה לבצע את החלטות בית הדין מיידית ולא להשתהות כשלושה חודשים לאחר מתן ההחלטה (ההחלטה ניתנה בתאריך ל' שבט תש"ס – 6.2.2000. בקשת המערערת לרשם הוצאה לפועל הוגשה ביום ג' אייר תש"ס – 8.5.2000. הצדדים התגרשו ביום ב' תמוז תש"ס – 5.7.2000). בנסיבות הללו אין כל ערך להסכמה שניתנה בבית הדין כאשר המערערת מתנערת ממנה באופן מוחלט – דבר המחזק את החלטות בית הדין באותה תקופה לסגירת התיקים בגין חזרתה של המערערת מההסכמות.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

תביעה ישנה – על בית הדין לחקור אם נפרעה או נמחלה

ג. זאת ועוד, לטענת ה'התיישנות' של המשיב – לאחר כחמש-עשרה שנה – יש בסיס הלכתי כאשר לבית הדין יש חשש ל'דין מרומה'.

אמנם בית הדין קמא קבע שיש לקבל עקרונית את עמדת המערערת וב"כ לפיה חוק התיישנות מחריג את בתי הדין מלפסוק על פי חוק זה, אולם סייג דבריו והדגיש שבית הדין מצווה לחקור ולדרוש אם אין כאן מעשה תרמית וכפי שנפסק בדברי הרמ"א בשולחן ערוך (חושן משפט סימן סא סעיף ט) וכן בטור (סימן צח סעיף ג) ובשולחן ערוך (בסימן צח סעיף ב) שהביאו את דברי הרא"ש (בתשובה כלל פה סימן י). עוד קבע שבית הדין יברר זאת במסגרת התביעה לגופה ולא שלל טענה זו מכול וכול וקבע שאין להתייחס אליה כלל.

ומכאן יש להעיר על ב"כ המערערת (בהשלמת הטיועונים סעיף 47) שלא דקדקו בהחלטת בית הדין.

ההשתהות בתביעה מחזקת את הסברה שהמערערת ראתה את ההסכם כחסר משמעות

ד. נושא זה של טענת התיישנות נדוש רבות במאמרו של דיין בית הדין הרבני הגדול בדימוס הגר"ש בן שמעון שליט"א שהתפרסם בספר שורת הדין (כרך ו עמודים קעו-קפב) ובמאמר מורחב של הרב הראשי לקריית אונו הרה"ג רצון ערוסי שפורסם בתחומין (כרך כא מעמוד 422 והלאה) – שם סקר את הנושא הן מההיבט ההלכתי והן מן ההיבט המשפטי-חוקתי. וראה עוד שו"ת במראה הבזק (חלק ז תשובה קיא, פורסמה גם בעלון חמדת ימים היוצא לאור על ידי כולל ארץ חמדה, בשלח תשע"א) – התייחסותם של גדולי הרבנים לסוגיה זו. המסקנה היא שאין חולק שהיכן שיש צדדים לכאן ולכאן בתביעה מעין זו יש לנקוט משנה זהירות בבואנו לדון בה. ומכאן למקרה דנן שבו נראה שמעשייה של המערערת והודאתה בכתב הערעור שהגישה הם ראיה שאכן התייחסה למתווה/ הסכם שציין בית הדין בהחלטתו כנטול משמעות כלפיה, ומשכך יש לתת את המשקל הראוי בבואנו לדון לגופה של התביעה.

טענות המערערת בדבר סיבת השתהות תביעתה – דינם להידחות

ה. זאת ועוד, מהעיון בפרוטוקול הדיון (בבית הדין קמא) מיום כ"ה בטבת תשע"ו (6.1.2016) עולה כי למערערת טענות אחרות בדבר הסיבה לאי-תביעתה את מזונות העבר במשך כחמש-עשרה שנה. שם (שורות 52–55) אמר ב"כ האישה:

"האישה לא הגישה תביעות מיד משלושה נימוקים:

ראשון: לאישה הייתה טראומה קשה לאחר הגירושין, עם השנים הטראומה פחתה;

שני: האישה הייתה מטופלת בילדים ולכן לא היה לה זמן להגיש תביעות. הילדה הקטנה גרה עד היום אֶתָה;

שלישי: לנהל הליכים משפטיים זה עולה כסף, לא קל למצוא גורמים שמייצגים בחינם כמונו."

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

על כך הגיב ב"כ המשיב (שם שורות 56–58) כי התביעה נולדה לאחר תביעת המשיב לקבלת מחצית מזכויותיה בפנסיה, שנדחתה.

את התשובות הללו של ב"כ המערערת יש לקחת "בעירבון מוגבל" שכן המערערת הגישה כמה חודשים לאחר קבלתה את הגט תביעה בבית משפט שהתנהלה במשך כשלוש שנים, וכך אין לקבל את התשובה של המערערת הייתה טראומה לאחר קבלת הגט ולכן לא פתחה בהליכים משפטיים. כמו כן תשובתה שהייתה מטופלת בבית קטנה אינה מתקבלת על הדעת. הבת הקטנה של הצדדים הייתה בעת הגירושין כבת שבע עשרה ובוודאי לא הייתה סיבה לדחיית תביעתה למזונות עבר בגין טיפולה של המערערת בבית בגיל זה, מה גם שהרי המערערת פתחה בעבודה בתביעה בבית משפט. גם תשובתה שלא היה כסף לניהול הליכים משפטיים מופרכת מכך שכן ניהלה תיק בבית משפט. (החילוק שכתב ב"כ המערערת בהשלמת טיעונים סעיף 46 בין תשלום הוצאות משפט בעבור תביעת מזונות עבר או מזונות עתיד אינו מקובל עלינו במצבה הכלכלי של המערערת שהשתכרותה הייתה בסכום של כששת אלפים ש"ח בממוצע לחודש, מה גם שאינו מוכח).

כל התשובות המפוקפקות והמתפתלות הללו מצטרפות למעשיה של המערערת – הן בפתיחת תיק בבית משפט בעבור הבת הקטינה, הן בבקשתה בהוצאה לפועל שלא לקבל את בקשת המשיב לביטול ולסגירת התיקים בהתאם להחלטות בית הדין והן בטענתה בבית הדין הגדול בכתב הערעור שלא הסכימה למתווה בית הדין – לכדי אומדנה סבירה שהמערערת לא השלימה עם ההסדר שקבע בית הדין, התנערה ממנו ולא פעלה בהתאם להסכמה זו.

בית הדין מציין כי היה מקום להרחיב בעניין זה של טענת ההתיישנות, אולם די למעיין בתשובת הרא"ש שהובאה בטור ובשולחן ערוך ובפוסקים נוספים שדנו בה וכפי שציין בית הדין למקורות ההלכתיים שדנו בזה, כדי להוכיח שיש בסיס במקרה דנן בנתונים העובדתיים שהוצגו לפניו לטענה זו שיש כאמור לתת לה את המשקל ההלכתי הראוי.

לסיכום

א. טענות המערערת אינן מבוססות ויש אומדנות ברורות שאין לקבלן הן מן ההיבט ההלכתי של דין מרומה והן מן ההיבט המשפטי של טענת התיישנות.

ב. בנסיבות המופרטות לעיל, צדק בית הדין קמא בהבחנתו כי הבסיס של תביעת המערערת הוא החלטות בית הדין קמא מתאריך כ' באייר תשנ"ט (6.5.1999) על הסכמת הצדדים שהתבטלה על ידי המערערת עצמה בהחלטות בית הדין קמא והגדול, ובכך קבע כי נשמט הבסיס לטיעוני תביעתה לחיוב המשיב במזונות עבר.

קבלת הערעור למרות דחיית טענות המערערת

למרות האמור, לטעמי יש לקבל את הערעור לגופו.

להלן נימוקיי.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

נימוקים

בפועל המערערת עמדה בהסכם, המשיב לא קיים את חובתו
בית הדין בתוך עמו יושב. **בפועל, החלטת בית הדין המורה למערערת לסגירת התיקים בהוצאה לפועל, בוצעה על ידי המערערת עוד קודם לסידור הגט** (ראה מכתבה של ב"כ המערערת מיום כ"ג בסיוון תש"ס – 26.6.2000, שבעה ימים לפני סידור הגט).

בפועל, אילולא סגירת התיקים בהוצאה לפועל, ספק גדול אם הגט היה מסודר, וייתכן שהמערערת הייתה מוצאת עצמה עגונה עוד שנים רבות. יש לראות את המציאות הטופחת על פנינו: ההסכמות שאליהן הגיעו הצדדים יושמו בפועל ויש לפעול על פיהן.

בפועל, המערערת לא קיבלה מהמשיב דמי מזונות הבת הקטינה כמקובל, לא מבית המשפט ולא מבית הדין.

חובת המשיב במזונות בתו אינה מוטלת בספק, הן מכוח תקנת הרבנות הראשית שהרחיבה את חיוב חז"ל במזונות ילדים מגיל שש והלאה ועד הגיעם לגיל שמונה עשרה שנה, והן מחובתו מדין צדקה של הקרוב קרוב קודם. ראה טור ושולחן ערוך (יורה דעה סימן רנא סעיפים ג-ד ובנושאי כלים שם בהרחבה).

חובת המערערת לכלכל את הבת הקטינה אינה צריכה לבוא על חשבונה בלבד, ועל המשיב מוטלת אחריות בסיסית מצד ההלכה לדאוג לתשלומים לכלכלת הבת.

מחובה זו כלפי הבת הקטינה, המשיב אינו יכול להתנער, גם אם בפיו טענות למכביר על התנהגות המערערת בעניין ההחלטות של בית הדין אותם הפרה, שגם אנו מסכימים עמן.

ברי לנו שלא הייתה כל כוונה לבית הדין האזורי בזמנו, לתת ידו להתנערות המשיב מחובתו הבסיסית המוטלת עליו לשלם מזונות הבת, כאשר בפועל נסגרו תיקי ההוצאה לפועל – היעלה על הדעת שבית הדין ייתן ידו להפרה כה בסיסית של חובת המשיב כלפי בתו הקטינה ???

ברי לנו, שאין מקום שחובת המשיב למזונות הבת הקטינה תשמש ערובה להתנהלות כזו או אחרת של הוריה, והיא צריכה לקבל את המגיע לה על פי שורת הדין ללא קשר לעמידה או לאי־העמידה של הוריה בהסכם הנוגע לחובתם הבסיסית כלפיה. יפה היא כאן ההגדרה התלמודית "טוביה חטא, וזיגוד מנגיד ?!" (ראה מסכת מכות דף יא ע"א ומסכת פסחים דף קיג ע"ב).

ברי לנו, שהמערערת שפרנסה את הבת במשך שנים זכאית לקבל את המגיע לה על פי שורת הדין בנסיבות מקרה זה.

על בית הדין מוטלת האחריות לעמוד על המשמר ולא כופף את פסקי הדין שהוא מוציא בהתאם לרוחם וכוונתם.

מסקנה

מכל הלין טעמי ונימוקי נראה לי שיש לפסוק כדלהלן:

א. בית הדין דוחה את טיעוני המערערת וב"כ.

ב. הערעור מתקבל לגופו.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ג. על בית הדין האזורי לדון בתביעת המערערת למזונות עבר בהתחשב במכלול הרכיבים שבמקרה זה כולל טענת ההתיישנות ובקיזוז מזונות שנפסקו לקטינה בבית משפט.

הרב מימון נהרי

המערערת קיימה לבסוף את ההסכם ולכן אין תואנה של מחילה

עברתי על דברי עמיתי הגאון הרב מימון נהרי ודבריו נראים לי, ואוסיף עוד טעמים לביסוס הדברים.

בית הדין לעגונות הביא את הצדדים להסכם שהאישה תסגור את כל התיקים שפתחה לגבות את פסקי הדין שפסקו לה בבית המשפט עבור מזונות הילדה ועבור מזונות עבורה מחמת שהייתה "מעוכבת מחמתו", יסודר גט בין הצדדים ולאחר מכן ידון בית הדין האזורי במזונות העבר המגיעים לה עבור מזונות בתם ועבור מזונות "מעוכבת מחמתו" המגיעים לה.

אמנם האישה – התובעת בתיק זה סירבה תחילה לפעול לפי ההסכם שבית הדין לעגונות הביא את הצדדים, אולם בשלב מאוחר, בשנת 2000, פעלה לפי הצעת בית הדין לעגונות – היא סגרה את התיקים בהוצאה לפועל ובעקבות כך סודר הגט בין הצדדים.

אין שום תואנה לומר שהיא מחלה על תביעות אלו, וגם הנתבע לא טען טענה כזו.

ונראה שיש לדמות את המקרה שלנו למה שנפסק בשולחן ערוך (חושן משפט הלכות מקח וממכר סימן רכא, ועייני גם בהלכות קידושין – אבן העזר סימן כט סעיף ח):

"המבקש לקנות מחבירו מקח – מוכר אומר: 'במאתים אני מוכר לך', והלוקח אומר: 'איני לוקח אלא במנה', והלך זה לביתו וזה לביתו ואחר כך נתקבצו ומשך זה החפץ סתם: אם המוכר הוא שתבע הלוקח ונתן לו החפץ – אינו נותן אלא מנה, ואם הלוקח הוא שבא ומשך החפץ סתם – חייב ליתן מאתיים.

הגה: היה בתחילה קציצה ביניהן וחזר אחד וחזרו ומשכו סתם, אמרינן ודאי על קציצה הראשונה קנו (נימוקי יוסף פרק האומנין).

גם במקרה שלנו סירבה התובעת תחילה לקיים את ההסכם, אולם אחר כך פעלה על פי ההסכם, וגם הבעל פעל לפי ההסכם ונתן גט לאשתו.

פניית המערערת לבית המשפט אינה הפרת הסכם שיש בה כדי לפטור את המשיב מחובתו

אלא: יש לדון במקרה שלנו שהאישה הפרה את ההסכם. בהסכם נאמר שתביעת התובעת – לחייב את הנתבע במזונות הבת בעבר ובעתיד – תידון בפני בית הדין הרבני. בניגוד לכך הגישה האישה תביעה לבית המשפט למשפחה שיפסקו לה מזונות, שתוכל לפרנס את בתה בעתיד.

ויש לדון אם הפרה זו היא הפרה יסודית הגורמת לכך שנתייחס להסכם כהסכם שבוטל כולו, או שזו הייתה הפרה חלקית של ההסכם שאינה גורמת לכך שנתייחס להסכם כאילו בטל כולו.

ונראה לי שמה שפנתה לבית המשפט לתבוע מזונות עבור בתה בעתיד אינו הפרה של ההסכם, משום עצם הדבר שהתובעת סגרה את כל תיקי ההוצאה לפועל, והיה שם חוב לטובתה עבור מזונות בתה למשך שנים ומזונות "מעוכבת מחמתו" לתקופה ארוכה, והסכומים שם

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הצטברו למאות אלפי שקלים. על כן כל עוד לא גבתה סכומים גדולים מהנתבע אין להחשיב את פנייתה לבית המשפט כהפרת הסכם הגירושין שמחמת זאת נקבע שכל ההסכם בטל.

גם לולי ההסכם יש מקום לתביעה

נוסף על כך: מה התובעת דורשת? היא דורשת שבית הדין יפסוק על פי דין תורה מה בעלה לשעבר חייב לה, עבור חובות העבר. את זה היא זכאית לתבוע אפילו ללא הסכם, על כן אין לדחותה בקש.

השתהות בתביעה – שיקול, אך לא עילה לדחיית התביעה על הסף

עוד ראיתי שכתבו לעיל שהיות שבמקרה שלנו האישה לא תבעה את החובות למעלה מחמש-עשרה שנה יש כאן לחשוש למעשה תרמית וכפי שפסק הרמ"א בשולחן ערוך (חושן משפט סימן סא סעיף ט) וכן הטור והשולחן ערוך (בסימן צח) שהביאו את דברי הרא"ש (כלל פה סימן י).

אמנם נכון שבית דין שידון בדבר יצטרך להתייחס לדבר זה אולם אין זו סיבה לדחות את תביעת התובעת.

אף הפונה לערכאות אם לא דנו או שהחוב ברור בית דין נזקקים לו

ולכאורה היה מקום לדחות ולקבוע שבית דין לא יזדקק לתביעותיה מחמת דברי הרמ"א (בחושן משפט סימן כו סעיף א) וזה לשונו:

"מי שהלך בערכאות של עובדי כוכבים ונתחייב בדיניהם ואחר כך חזר ותבעו לפני דייני ישראל – יש אומרים שאין נזקקין לו (מהרי"ק שורש קפז), ויש אומרים דנזקקין לו (מרדכי בפרק הגזול בתרא) אם לא שגרם הפסד לבעל דינו לפני עובדי כוכבים (מהר"ם מירזבורק). והסברא ראשונה נראה לי עיקר."

ברם הרמ"א כתב את דינו רק לגבי דברים שדנו בהם בערכאות ופסקו שם, אבל לא לגבי דברים שלא נידונו ולא נפסקו בערכאות. ועיין עוד שם בתומים (ס"ק ב) ובנתיבות (ביאורים ס"ק ב) שבמקרה שלנו לא שייך דינו של הרמ"א.

מסקנה

על כן נראה לי לקבל את הערעור ולקבוע שבית הדין האזורי צריך לדון בתביעות התובעת לגבי חובות העבר וכפי שסוכם בהסכם הגירושין שנערך בבית הדין לעגונות.

הרב נחום גורטלר

מצטרף לאמור.

הרב יצחק אלמליח

פסק דין

לאור האמור פוסק בית הדין:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הערעור מתקבל.

על בית הדין האזורי לדון בתביעת המערערת למזונות עבר בהתחשב במכלול הרכיבים שיש לתת להם משקל במקרה זה.

ניתן לפרסם ללא פרטים מזהים.

ניתן ביום ט' בטבת התשע"ז (7.1.2017).

הרב מימון נהרי

הרב יצחק אלמליח

הרב נחום שמואל גורטלר